

PRÒLEG AL POEMARI "AROMES DE LA PLANA", DE VICENT JAUME ALMELA

Que Vicent Jaume Almela fa poesia amb el cor i la paraula lligats a aquesta llar pairal dels castellonencs que anomenem la Plana, això és indubtable. Que l'escriptura de Vicent Jaume té un caràcter pictòric, això també és indubtable: els seus versos arrepleguen allò que capta la seua mirada, és a dir, els elements externs de la vida quotidiana a un poble que ha esdevingut una ciutat gran. Una gran ciutat sense les muralles del XVIII, envoltada ara per les grans rondes que canalitzen el trànsit de tants cotxes. Però rodejada encara del verd fosc de molts tarongers que no acaben de desaparèixer, com no desapareix la xicoteta flor blanca d'aquests tarongers en la primavera, que perfumen la comarca, i que es converteix en referent constant en l'escriptura poètica d'Almela.

I què és el que veu el poeta en allò que ens és quotidià? Fonamentalment, la tradició, la festa o els motius festius castellonencs com ara la Magdalena o les celebracions al voltant de la Mare de Déu del Lledó. Res fora de lloc perquè Vicent Jaume és un poeta festiu del seu poble, el qual pinta, amb paraules, retrats de costums, paisatges i hòmens. I d'eixes costums, hòmens i paisatges es converteix en intèrpret poètic. Pertany, per tant, a una tradició poètica i literària prou arrelada a Castelló que ens porta des de Barberà a Artola, passant pel més que digne representant d'aquesta tradició: Miquel Peris. Tots pinten, tots interpreten festa i costums en versos i llengua dels seus avantpassats.

Tanmateix no ens hem d'enganyar: aquests quadres poètics, aquestes interpretacions de la festa, el paisatge i els costums no són realistes. Ni falta que els fa. L'anomenada poesia realista, fent alguna excepció molt puntual, no va estar massa beneïda pels déus olímpics de les arts, ni es passejarà pels jardins de murtes on habiten les muses. El casament del realisme amb la poesia té com a destinació el divorci. Divorci aquest, per suposat, conegut arreu del món. Aleshores la pregunta que ens podem formular és per quina raó, conscient o inconscient, els poetes i escriptors, dels quals ara parlem, opten per una pintura més o menys idealitzada de l'entorn, seleccionat, sobre el qual escriuen. La resposta la donen els clàssics de la sociologia. Quan en una societat o comunitat determinada, diguem Castelló, els signes d'identitat tradicional es veuen amenaçats o en perill d'extinció, en l'àmbit de la cultura hi ha un moviment d'afirmació o revalorització de molts aspectes, que en altres circumstàncies passarien desapercebuts. Posem per cas que Castelló, fa com cent anys, acaba d'entrar en la modernitat amb el port, el ferrocarril, el Teatre Principal i l'eixample urbà. El poble havia esdevingut capital amb activitats econòmiques més enllà dels tossals que envolten la Plana. La seua població s'havia més que doblat. I és aleshores quan apareixen en la cultura, especialment la literatura, elements d'afirmació pròpia que donen suport a una identitat que es podia perdre: convertir la romeria en festes fundacionals, convertir el mitològic gegant mediterrani en el Tombatossals que per la sèquia de l'Obra arriba a solcar la mar i conquerir les illes Columbretes i, a més, portar el Pinar al Grau. Això passava fa cent anys o més. Durant les darreres dècades del XX i el començament del XXI, la xarxa urbana s'ha fet molt gran. El primer Molí ja forma part d'aquesta xarxa i el segon està al caure. Junt al primer Molí juguen el xiquets en un parc infantil d'una xicoteta zona verda, però l'infant del nostre poeta Almela puja a l'antic Fadri, a una de les arrels històriques de la ciutat, per vore de tocar la lluna. Identitat front a una seguida de factors que originen la desaparició d'elements identitaris.

En Vicent Jaume i també en els altres escriptors, l'enyorança d'un passat que es vol recuperar amb paraules o amb imatges contradictòries que el poeta arreplega amb la seua mirada. Per exemple, el poemeta del xiquet que des de dins d'un cotxe i jugant amb una vídeo consola, observa la felicitat d'un vell llaurador que porta el seu gos al selló de la bicicleta, que enfila els camins de l'horta. Un poemeta clau que ens permet descobrir a l'home Almela que s'amaga darrere els versos, i seguir una lectura atenta d'aquests versos.

Algunes de les poesies, quan el poeta s'allunya dels elements descriptius i profunditza en l'expressivitat de les paraules, tenen un valor poètic digne de menció. En general són poemes,

en aquest recull de Vicent Jaume, que giren al voltant d'imatges o pintures del mar. En aquest sentit, una lectura en veu alta del poema "L'últim faroner" posa de manifest no tant sols allò que hem indicat sobre aquest recull en aquestes quatre ratlles, sinó també la delicadesa poètica del nostre castellanenc: la mirada, el passat, el món tranquil que desapareix, i la reiteració com a fonament de tota poesia, manifesta en els cal·ligrames que onaden acarasant els versos. És la imatge de bressol sonor dels seus octosíl·labs, que engronsen la dicció dels poemes.

Hi ha més, en els versos es reflecteix sempre el caràcter bondadós, il·lusionat i enamorat de sa terra de l'autor, i aquests valors atorguen una immediatesa molt pròxima al seu relat. Una immediatesa que manifesta estimes sentimentals que avui pareixen, més que mai, d'altres temps, com la tendresa, l'estima, la galanteria, la delicadesa... i l'amor a les coses menudes, properes i habituals.

I en aquest propòsit coincideix amb la pintora Mari Carmen Aldás que ha il·lustrat el seu poemari, amb un dibuix d'una genuïna identificació naïf, que recupera un Castelló de romàntics panorames vists més amb l'òptica de l'afecte, que des d'aquesta realitat urbana cosmopolita, aclaparadora i globalitzant.

Pintora i poeta quallen un llibre afectuós, pictòric per ambdues parts, prou idíl·lic que destil·la amor a la terra i a la seua gent, el qual és tant com dir al paisatge i al paisanatge.

Antonio José Gascó Sidro
Cronista Oficial de la Ciutat de Castelló de la Plana